

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип
С. Македонија

Воронешки државен универзитет
Русија

Университет имени Гоце Делчева,
г. Штип, С. Македония

Воронежский государственный университет
Россия

Goce Delcev University in Stip,
N. Macedonia

Voronezh State University
Russia

Петта меѓународна научна конференција

Пятая международная научная конференция

Fifth International Scientific Conference

ФИЛКО FILKO

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ

PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
СБОРНИК СТАТЕЙ
CONFERENCE PROCEEDINGS

8-9 октомври 2020 / 8-9 октябрия 2020 / 8-9 October 2020

Штип

Штип

Stip

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип
С. Македонија
Универзитет имени Гоце Делчева, г. Штип,
С. Македонија
Goce Delcev University in Stip,
N. Macedonia

Воронешки државен универзитет
Русија
Воронежский государственный университет
Россия
Voronezh State University
Russia

Петта меѓународна научна конференција

Пятая международная научная конференция

Fifth International Scientific Conference

ФИЛКО FILKO

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ

ФИЛОЛОГИЯ, КУЛЬТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ

PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ СБОРНИК СТАТЕЙ CONFERENCE PROCEEDINGS

8-9 октомври 2020 | 8-9 октябрия 2020 | 8-9 October 2020

Штип

Штип

Stip

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
СБОРНИК СТАТЕЙ
CONFERENCE PROCEEDINGS

ФИЛКО
FILKO

Јазично уредување

Даница Атанасовска-Гаврилова (македонски јазик)
Марјана Розенфелд (руски јазик)
Билјана Иванова (англиски јазик)
Снежана Кирова (англиски јазик)
Татјана Уланска (англиски јазик)

Техничко уредување

Костадин Голаков
Наташа Сарафова
Ирина Аржанова
Кире Зафиров

Адреса на организацискиот комитет:

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип

Филолошки факултет

ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А

Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македонија

Воронешки државен универзитет

Филолошки факултет

г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Русија

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека “Св. Климент Охридски”, Скопје

316.7(062)

МЕЃУНАРОДНА научна конференција филологија, култура и образование (5 ;
2020 ; Штип)

Зборник на трудови / Петта меѓународна научна конференција ФИЛКО
филологија, култура и образование, 8-9 октомври 2020, Штип = Сборник
статей / Пятая международная научная конференция ФИЛКО филология,
культура и образование, 8-9 октября 2020, Штип = Conference proceedings
/ Fifth International scientific conference FILKO philology, culture and
education, 8-9 October 2020, Stip. - Штип : Универзитет “Гоце Делчев”,
2021. - 465 стр. ; 21 см

Трудови на мак., рус. и англ. јазик. - Библиографија кон трудовите

ISBN 978-608-244-787-2

1. Напор. ств. насл.

а) Културологија -- Собири

COBISS.MK-ID 52932613

ОРГАНИЗАЦИСКИ КОМИТЕТ

Драгана Кузмановска, Филолошки факултет при УГД
Жана Грачева, Филолошки факултет при ВГУ
Весна Коцева, Филолошки факултет при УГД
Татјана А. Тернова, Филолошки факултет при ВГУ
Виолета Димова, Филолошки факултет при УГД
Генадиј Ф. Ковалов, Филолошки факултет при ВГУ
Костадин Голаков, Филолошки факултет при УГД
Лариса В. Рибачева, Филолошки факултет при ВГУ

МЕЃУНАРОДЕН ПРОГРАМСКИ КОМИТЕТ

Виолета Димова (Македонија)
Даниела Коцева (Македонија)
Драгана Кузмановска (Македонија)
Ева Ѓорѓиевска (Македонија)
Марија Кусевска (Македонија)
Силвана Симоска (Македонија)
Татјана Стојановска Иванова (Македонија)
Лариса В. Рибачева (Русија)
Софија Алемпиевиќ (Русија)
Татјана А. Тернова (Русија)
Татјана Атанасоска (Австрија)
Олег Н. Фенчук (Белорусија)
Јулиа Дончева (Бугарија)
Билјана Мариќ (Босна и Херцеговина)
Душко Певуља (Босна и Херцеговина)
Волф Ошлис (Германија)
Волфганг Моч (Германија)
Габриела Б. Клајн (Италија)
Михал Ванке (Полска)
Мајкл Рокланд (САД)
Даниела Костадиновиќ (Србија)
Селена Станковиќ (Србија)
Тамара Валчиќ-Булиќ (Србија)
Ахмед Ѓуншен (Турција)
Неџати Демир (Турција)
Шерифе Сехер Ерол Чалџшкан (Турција)
Карин Руке-Брутен (Франција)
Танван Тонтат (Франција)
Марија Рејес Ферер (Шпанија)
Технички секретар
Нагаша Сарафова
Јована Караниќиќ-Јосимовска
Ирина Аржанова
Главен и одговорен уредник
Драгана Кузмановска

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

Драгана Кузмановска, Филологический факультет при УГД
Жанна Грачева, Филологический факультет при ВГУ
Весна Коцева, Филологический факультет при УГД
Татьяна А. Тернова, Филологический факультет при ВГУ
Виолета Димова, Филологический факультет при УГД
Геннадий Ф. Ковалев, Филологический факультет при ВГУ
Костадин Голаков, Филологический факультет при УГД
Лариса В. Рыбачева, Филологический факультет при ВГУ

МЕЖДУНАРОДНАЯ РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Виолета Димова (Македония)
Даниела Коцева (Македония)
Драгана Кузмановска (Македония)
Ева Ѓергиевска (Македония)
Мария Кусевска (Македония)
Силвана Симоска (Македония)
Татъяна Стояновска-Иванова (Македония)
Лариса В. Рыбачева (Россия)
Софья Алемпиевич (Россия)
Татъяна А. Тернова (Россия)
Татъяна Атанасоска (Австрия)
Олег Н. Фенчук (Беларусь)
Юлиа Дончева (Болгария)
Биляна Марич (Босния и Херцеговина)
Душко Певуля (Босния и Херцеговина)
Вольф Ошлис (Германия)
Волфганг Моч (Германия)
Мария Рейес Феррер (Испания)
Габриелла Б. Клейн (Италия)
Ева Бартос (Польша)
Михал Ванке (Польша)
Майкл Рокланд (США)
Даниела Костадинович (Сербия)
Селена Станкович (Сербия)
Тамара Валчич-Булич (Сербия)
Ахмед Гюншен (Турция)
Неджати Демир (Турция)
Шерифе Сехер Эрол Чалышкан (Турция)
Карин Рукэ-Брутэн (Франция)
Танван Тонтат (Франция)
Ученый секретарь
Нагаша Сарафова
Йована Караникич-Йосимовска
Ирина Аржанова

Главный редактор

Драгана Кузмановска

Языковая редакция

Даница Атанасовска-Гаврилова (македонский язык)

Марьяна Розенфельд (русский язык)

Бильяна Иванова (английский язык)

Снежана Кирова (английский язык)

Татьяна Уланска (английский язык)

Техническое редактирование

Костадин Голаков

Наташа Сарафова

Ирина Аржанова

Кире Зафиров

Адрес организационного комитета

Университет им. Гоце Делчева – Штип

Филологический факультет

ул. „Крсте Мисирков“ д. 10-А

Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македония

Воронежский государственный университет

Филологический факультет

г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Россия

Э-почта: filko.conference@gmail.com

Веб-сайт: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

EDITORIAL STAFF

Dragana Kuzmanovska, Faculty of Philology, UGD
Zhana Gracheva, Faculty of Philology, VGU
Svetlana Jakimovska, Faculty of Philology, UGD
Tatyana A. Ternova, Faculty of Philology, VGU
Violeta Dimova, Faculty of Philology, UGD
Genadiy F. Kovalyov, Faculty of Philology, VGU
Kostadin Golakov, Faculty of Philology, UGD
Larisa V. Rybatcheva, Faculty of Philology, VGU

INTERNATIONAL EDITORIAL BOARD

Daniela Koceva (Macedonia)
Dragana Kuzmanovska (Macedonia)
Eva Gjorgjievska (Macedonia)
Marija Kusevska (Macedonia)
Silvana Simoska (Macedonia)
Tatjana Stojanovska-Ivanova (Macedonia)
Violeta Dimova (Macedonia)
Larisa V. Rybatcheva (Russia)
Sofya Alempijevic (Russia)
Tatyana A. Ternova (Russia)
Tatjana Atanasoska (Austria)
Oleg N. Fenchuk (Belarus)
Yulia Doncheva (Bulgaria)
Biljana Maric (Bosnia and Herzegovina)
Dushko Pevulja (Bosnia and Herzegovina)
Wolf Ochlies (Germany)
Wolfgang Motch (Germany)
Gabriella B. Klein (Italy)
Ewa Bartos (Poland)
Michal Wanke (Poland)
Danijela Kostadinovic (Serbia)
Selena Stankovic (Serbia)
Tamara Valchic-Bulic (Serbia)
Maria Reyes Ferrer (Spain)
Ahmed Gunshen (Turkey)
Necati Demir (Turkey)
Şerife Seher Erol Çalışkan
Karine Rouquet-Brutin (France)
That Thanh-Vân Ton (France)
Michael Rockland (USA)

Conference secretary

Natasha Sarafova
Jovana Karanikic-Josimovska
Irina Arzhanova

Editor in Chief

Dragana Kuzmanovska

Language editor

Danica Atanasovska-Gavrilova (Macedonian)
Maryana Rozenfeld (Russian)
Biljana Ivanova (English)
Snezana Kirova (English)
Tatjana Ulanska (English)

Technical editing

Kostadin Golakov
Natasha Sarafova
Irina Arzhanova
Kire Zafirov

Address of the Organizational Committee

Goce Delcev University - Stip

Faculty of Philology

Krste Misirkov St. 10-A

PO Box 201, Stip - 2000, Republic of Macedonia

Voronezh State University

Faculty of Philology

10 pl. Lenina, Voronezh, 394006, Russia

E-mail: filko.conference@gmail.com

Web-site: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

СОДРЖИНА / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENT

1. Suzana R. Bunčić - ANDRIĆ'S EARLY STORIES WITH ELEMENTS OF ALLEGORY AND SATIRE	13
2. Катерина Видова - ГЛАГОЛСКИОТ ПРИЛОГ ВО УЛОГА НА ПРИЛОШКА ОПРЕДЕЛБА ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК И НЕГОВИТЕ АНГЛИСКИ ПРЕВОДНИ ЕКВИВАЛЕНТИ	19
3. Ана Витанова - Рингачева - СОБИРАЧИТЕ НА МАКЕДОНСКОТО НАРОДНО ТВОРЕШТВО ОД ЦЕПЕНКОВ ДО ДЕНЕС (НА 100-ГОДИШНИНАТА ОД СМРТТА НА МАРКО ЦЕПЕНКОВ)	27
4. Бранка Гривчевска - МОДУЛАЦИЈАТА КАКО ПРЕВЕДУВАЧКА ПОСТАПКА ВО МАКЕДОНСКИОТ ПРЕВОД НА РОМАНОТ „ПАЛОМАР“ ОД ИТАЛО КАЛВИНО	33
5. Сашка Грујовска-Миланова - ИНТЕГРАЦИЈА НА ГЕРМАНИЗМИТЕ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК	43
6. Јованка Денкова - СОЦИЈАЛНИТЕ РАСКАЗИ НА АНТОН ПАВЛОВИЧ ЧЕХОВ И БОРИС БОЈАЦИСКИ	49
7. Марија Ѓорѓиева Димова - ИНТЕРДИСКУРЗИВНИТЕ ДИЈАЛОЗИ НА ЛИРИКАТА.....	57
8. Ивана Ѓорѓиева, Александар Нацов - ГАСТРОНОМСКИ КАРАКТЕРИСТИКИ НА ИСТОЧНИОТ РЕГИОН НА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА.....	69
9. Биљана Иванова, Драгана Кузмановска, Снежана Кирова ПРЕДНОСТИ ПРИ УЗУЧУВАЊЕТО НА СТРАНСКИ ЈАЗИК ОД НАЈМАЛА ВОЗРАСТ	75
10. Билјана Ивановска, Марија Кусевска, Цвета Мартиновска Банде ЈАЗИЧЕН КОРПУС НА МАКЕДОНСКИТЕ ИЗУЧУВАЧИ ПО АНГЛИСКИ И ГЕРМАНСКИ КАКО СТРАНСКИ ЈАЗИЦИ	79
11. Лела Ивановска - КРЕАТИВНОСТА ВО НАСТАВАТА ПО АНГЛИСКИ ЈАЗИК КАКО СТРАНСКИ ЈАЗИК	87
12. Natka Jankova Alagjovska - INTERCULTURAL COMMUNICATION CONGITION OF ENGLISH LANGUAGE TEACHERS IN OUR COUNTRY AND ABROAD	95
13. Сашка Јовановска - УСВОЈУВАЊЕ ВТОР ЈАЗИК- ПЕДАГОШКА ГРАМАТИКА	105
14. Луси Караниколова-Чочоровска - „ПРОСВЕТИТЕЛСТВОТО ВО ЈУЖНОСЛОВЕНСКИТЕ ЛИТЕРАТУРИ“ (ПРЕГЛЕД)	113
15. Карначук Ирина Јурьевна - ПОРЯДОК СЛОВ И ИНВЕРСИЈА КАК СПОСОБИ ВЪРАЖЕНИЯ ЕКСПРЕССИВНОСТИ	119
16. Милена Касапоска-Чадловска - ГРАМАТИКАТА ВО УЧЕБНИЦИТЕ ПО ФРАНЦУСКИ ЈАЗИК ЗА СРЕДНО ОБРАЗОВАНИЕ	123
17. Лидија Ковачева - ДЕМОНОЛОШКИТЕ ПРЕТСТАВИ КАЈ АСИРЦИТЕ И БАБИЛОНЦИТЕ	133
18. Славчо Ковилоски - ПРОТОТИПИ НА ЖЕНСКИ ЛИКОВИ ВО МАКЕДОНСКАТА КНИЖЕВНОСТ И ФОЛКЛОРОТ ОД XIX ВЕК	141
19. Весна Кожинкова - РЕФЕРЕНЦИЈАЛНОСТА ВО РОМАНОТ „МЕМОАРИТЕ НА АЛБЕРТ АЛНШТАН“ ОД КИРЕ ИЛИЕВСКИ.....	149

20. Кристина Костова, Марија Крстева, Наталија Попзарјева, Крсте Илиев, Драган Донеv - ДРАМАТА ВО СРЕДЕН ВЕК КАКО ОСНОВА ЗА ОЗНАЧУВАЊЕ НА КУЛТУРНИОТ ИДЕНТИТЕТ ВО АНГЛИЈА	155
21. Мирјана Коцалева, Александра Стојанова, Билјана Златановска, Наташа Стојковиќ - ПРИМЕНА НА РАЗЛИЧНИ МЕТОДИ НА УЧЕЊЕ НА ИНФОРМАТИЧКИТЕ ПРЕДМЕТИ	163
22. Весна Коцева - ГЛАВНИ КАРАКТЕРИСТИКИ НА КОМУНИКАТИВНИОТ ПРИСТАП	169
23. Весна Коцева, Марија Тодорова - ОСНОВНИ НАЧЕЛА НА ПРИРОДНИОТ ПРИСТАП НА КРЕШЕН И ТЕРЕЛ	177
24. Даниела Коцева, Шукрије Барути, Снежана Мирасчиева - ЈАЗИКОТ И ГОВОРОТ ВО ФУНКЦИЈА НА ОПШТЕСТВЕНА И ИНДИВИДУАЛНА АДАПТАЦИЈА	183
25. Даниела Коцева, Снежана Мирасчиева - РЕФЛЕКСИЈАТА НА ОДДЕЛНИ ТЕЛЕВИЗИСКИ СОДРЖИНИ И ПОЈАВАТА НА НАСИЛСТВО КАЈ ДЕЦАТА	191
26. Драгана Кузмановска, Лидија Ристова, Биљана Иванова МОЌТА НА ФРАЗЕОЛОГИЗМИТЕ ВО СВЕТОТ НА РЕКЛАМИТЕ	199
27. Marija Kusevska - WHERE DIRECTNESS AND INDIRECTNESS RESIDE	207
28. Лидија Лумпова - СООТНОШЕНИЕ ГОЛОСА АВТОРА И ГОЛОСОВ ГЕРОЕВ В ХУДОЖЕСТВЕННИХ СИСТЕМАХ ТОЛСТОГО И ДОСТОЕВСКОГО (НА МАТЕРИАЛЕ РОМАНА -ЭПОПЕИ Л.Н. ТОЛСТОГО «ВОЙНА И МИР», РОМАНОВ Ф.М. ДОСТОЕВСКОГО «ПРЕСТУПЛЕНИЕ И НАКАЗАНИЕ», «ИДИОТ», «БРАТЪЯ КАРАМАЗОВЫ»)	215
29. Ранко Младеноски - ХИПОТЕКСТОТ ВО ПОЕЗИЈАТА НА БЛАЖЕ КОНЕСКИ	223
30. К.А. Нагина - ТВОРЧЕСТВО Л.Н. ТОЛСТОГО В ПРОСТРАНСТВЕ СОВРЕМЕННОГО ФИЛОЛОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ	233
31. Георгий Недюрмагомедов - ФОРМИРОВАНИЕ МЕТАПРЕДМЕТНЫХ УМЕНИЙ УЧАЩИХСЯ ОСНОВНОЙ ШКОЛЫ В ПРОЦЕССЕ УЧЕБНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ	241
32. Першина Татьяна Ивановна - ОРГАНИЗАЦИЯ ПРОЕКТНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ОБУЧАЮЩИХСЯ ПО ГЕОГРАФИИ	247
33. Мария Попова - РОЛЬ И ФУНКЦИИ МУЗЕЕВ В ФОРМИРОВАНИИ СОВРЕМЕННОГО ГУМАНИТАРИЯ	253
34. Vesna Prodanovska-Poposka - ACQUIRING PROPER PRONUNCIATION: AN OVERVIEW OF A SET OF EXERCISES FOR IMPROVING ENGLISH LONG /i:/ AND /u:/ VOWELS	259
35. Цветанка Ристова Магловска, Младен Мицевски ИСКУСТВЕНО УЧЕЊЕ КАКО АЛАТКА ЗА ИНСПИРИРАЊЕ НА УЧЕНИЦИТЕ ВО УГОСТИТЕЛСКОТО ОБРАЗОВАНИЕ	265
36. Петја Рогич, Драган Донеv - МИНАТИТЕ ВРЕМИЊА ВО БУГАРСКИОТ И МАКЕДОНСКИОТ ПРЕВОД НА „ВУЈКО ВАЊА“ ОД АНТОН ПАВЛОВИЧ ЧЕХОВ ВО ОДНОС НА МИНАТИТЕ ВРЕМИЊА ВО СРПСКИОТ ПРЕВОД	273

37. Наташа Сарафова - ВЛИЈАНИЕТО НА ГЛОБАЛИЗАЦИЈАТА И КУЛТУРНИТЕ ПОЛИТИКИ ВРЗ ВИДЛИВОСТА НА НАЦИОНАЛНИТЕ КНИЖЕВНОСТИ (Пример : Норвешка книжевност)	281
38. Наташа Сарафова, Марица Тасевска - АСПЕКТИ НА КНИЖЕВНИТЕ ИНДУСТРИИ ВО НОРВЕШКА	291
39. Simona Serafimovska - STRUCTURE OF THE ENGLISH LANGUAGE TEACHERS AT THE UNIVERSITIES IN THE REPUBLIC OF NORTH MACEDONIA	297
40. Елена Владимировна Сидорова - ЛОГИЧЕСКИЕ ОШИБКИ В ПИСЬМЕННЫХ РАБОТАХ УЧАЩИХСЯ	305
41. Александра Стојанова, Мирјана Коцалева, Наташа Стојковиќ, Билјана Златановска - ПРИМЕНА НА VARK МОДЕЛОТ ВО ПРОЦЕСОТ НА УЧЕЊЕ	311
42. Анета Стојановска-Стефанова, Марија Магдинчева-Шопова - ПРЕДИЗВИЦИТЕ ОД ПОЛИТИЧКАТА ГЛОБАЛИЗАЦИЈА ЗА ДРЖАВИТЕ	319
43. Aleksandra P. Taneska, Blagojka Zdravkovska-Adamova CREATING SYLLABUS AND DEVELOPING GRADING CRITERIA FOR MACEDONIAN LANGUAGE FOR PROFESSIONAL PURPOSES AT SEEU ACCORDING TO NEEDS BASED ANALYSIS	327
44. Ольга Тихонова - И.В. ГЁТЕ КАК КИНОПЕРСОНАЖ: К ПРОБЛЕМЕ ДИАЛОГА ЛИТЕРАТУРЫ И КИНО	337
45. Марија Тодорова, Весна Продановска-Попоска - ГЛАСОВНИТЕ СИСТЕМИ НА ШПАНСКИОТ И НА АНГЛИСКИОТ ЈАЗИК	345
46. Емилија Тодоровиќ - ОБРАЗОВАНИЕ И ПРАКТИКА: УЧЕЊЕ ПРЕКУ РАБОТА-НОВ КОНЦЕПТ ЗА ПРАКТИЧНА ОБУКА ВО ТЕХНИЧКОТО ОБРАЗОВАНИЕ	351
47. Elena Trajanovska, Maja Gjurovikj, Biljana Ivanova - STANDARDS-BASED EDUCATION IN ACHIEVING LANGUAGE INTEROPERABILITY	357
48. Nina S. Ćeklić - NARRATIVE-STYLISTIC FEATURES IN THE NOVEL LETTERS TO DANILO KIŠ BY FILIP GAJIĆ	365
49. Уљянова Марина Алексеевна - ГЕНДЕРНЫЕ ОСОБЕННОСТИ СЕМАНТИЧЕСКОЙ СТРУКТУРЫ СЛОВА ВЗГЛЯД	373
50. Славица Урумова-Марковска - ПРОСВЕТИТЕЛСКИОТ ЛИК НА СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ ВО ПРЕДАНИЈАТА И ЛЕГЕНДИТЕ	383
51. С.Н. Филошкина, Ж.А. Борискина - АВТОР В ПУБЛИЦИСТИЧЕСКОМ ПРОИЗВЕДЕНИИ (НА МАТЕРИАЛЕ КНИГИ Г. ГРИНА “Getting to Know the General. The Story of an Involvement”, 1984.)	391
52. Наталија Хабарова - АНГЛИЙСКИЕ ЗАИМСТВОВАНИЯ В СРЕДСТВАХ МАССОВОЙ ИНФОРМАЦИИ	397
53. Ольга Швецова - ЯЗЫКОВЫЕ ОСОБЕННОСТИ «ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ПОЭМЫ» А.С. МАКАРЕНКО	407
54. Васко Шутаров - КУЛТУРА И КУЛТУРНА ДИПЛОМАТИЈА ВО ВРЕМЕ НА ПАНДЕМИЈА	415

КРЕАТИВНОСТА ВО НАСТАВАТА ПО АНГЛИСКИ ЈАЗИК КАКО СТРАНСКИ ЈАЗИК

Лела Ивановска

доцент, Факултет за Информатички и Комуникациски Технологии, Битола
lela_bt@yahoo.com

Апстракт

Со промените во образовниот систем и во наставниот процес за подобрување на квалитетот на образованието се наметнува и потребата од осовременување, како и од креативно пристапување кон наставата по Англиски јазик. Креативниот пристап кон наставата по Англиски јазик е од голема важност бидејќи студентите стануваат активни субјекти и полесно го совладуваат јазикот. Воведувањето на посовремена образовна технологија доведува до модерна и креативна настава по Англиски јазик. Компјутеризацијата нуди возбудливи нови можности и предизвици за учење. Интернетот ги надополнува изворите и материјалите што им се достапни на наставниците и студентите, нуди најразлични податоци и можности за истражување, како и моќни и разновидни начини кои може да се инкорпорираат во процесот на учење. Употребата на ИТ во јазичната настава, во која компјутерот има централна улога, опфаќајќи различни софтверски апликации, претставува доста иновативен и привлечен метод на работа како за студентите така и за наставниците. Овој труд има за цел да даде еден нов поглед за начинот на концепирање на наставниот процес со примена на креативни наставни техники за подобро совладување на јазичните вештини во изучувањето на Англискиот јазик како странски јазик. Исто така, ќе се добијат и одредени практични сознанија, а со цел подобрување на наставата по Англиски јазик.

Клучни зборови: *креативност, Англиски јазик, креативни техники, студенти*

Вовед

Во Република Северна Македонија сè почесто се зборува за промени во образовниот систем, за промени во наставниот процес, со цел да се подобри квалитетот на образованието. Со промените се наметнува и потребата од осовременување, како и од креативно пристапување кон наставата по Англиски јазик. Креативниот пристап кон наставата по Англиски јазик е од голема важност бидејќи студентите стануваат активни субјекти и полесно го совладуваат јазикот. Воведувањето на посовремена образовна технологија доведува до модерна и креативна настава по Англиски јазик. Компјутеризацијата нуди возбудливи нови можности и предизвици за учење. Интернетот ги надополнува изворите и материјалите што им се достапни на наставниците и студентите, нуди најразлични податоци и можности за истражување, како и моќни и разновидни начини кои може да се инкорпорираат во процесот на учење. Употребата на

ИТ во јазичната настава, во која компјутерот има централна улога, опфаќајќи различни софтверски апликации, претставува доста иновативен и привлечен метод на работа како за студентите така и за наставниците. Ова има особена примена во усовршување на јазичните вештини, како и во употреба на јазикот во комуникативна функција. Активностите на наставникот во наставата по јазични вештини треба да бидат насочени кон создавање и развивање на способностите на студентите за комуникативна примена на јазичните знаења. Студентите се носители на активностите на часот и задачите треба да се блиски до нивното јазично искуство.

Овој труд има за цел да даде еден нов поглед за начинот на концепирање на наставниот процес со примена на креативни наставни техники за подобро совладување на јазичните вештини во изучувањето на Англискиот јазик како странски јазик. Исто така, ќе се добијат и одредени практични сознанија, а со цел подобрување на наставата по Англиски јазик.

Дефинирање на поимот креативност

Во Западна Европа, до периодот на ренесансата, се верувало дека индивидуалната креација е божјо дело. Но со развојот на современиот концепт за креативноста во периодот на ренесансата, па и потоа, се сметало дека креацијата потекнува од способностите на поединецот, а не од Бог. Креативноста своето значење го менува кон крајот на 18-тиот век, посебно во периодот на просветителството, во кој креативноста, а особено теоријата на уметноста, се поврзува со поимот имагинација. Сè до 19-тиот век, изучувањето на креативноста не било од големо значење и таа не се изучувала како посебен ментален процес. Според Ранко и Алберт (Runco and Albert, 1990), креативноста започнала сериозно да се изучува со зголемениот интерес за поттикнување на посебните разлики, односно со појавата на Дарвинизмот, при крајот на 19-тиот век. Научниот приод за претставување на креативноста започнува да се развива од 1950 г. со предавањето на американскиот психолог Џ. П. Гилфорд под наслов „Creativity“ (Arar and Rački – Арар и Рачки, 2003; Makel and Plucker – Мејкел и Плакер, 2008). Денес, постепено се напушта сфаќањето дека креативноста е особина на одбрани поединци и се смета дека претставува личен потенцијал (Vranjković – Врањковиќ, 2010).

Познатиот американски психолог Торанс (Torrance, 1972:203), креативноста ја дефинира како „процес преку кој личноста станува свесна за некој проблем или недостаток во знаењето, за кои не може да најде решение, па бара можни решенија поставувајќи и проценувајќи хипотези, кои ги проверува, а потоа ги соопштува резултатите.“ Според Валас и Коган (Wallach and Kogan, 1996), креативноста е способност за продукција на многубројни и ретки асоцијации, со кои креативната личност се впушта во ново и непознато што секогаш не води до успех. Според Колка (Kolka, 1988), креативноста е комбинација на флексибилност и оригиналност на духот на идеи, која му овозможува на поединецот да се отргне од вообичаените калапи на размислување и дејствување и да бара сопствени патишта за решавање на проблемот или за изразување на чувствата и мислите.“

Воведувањето на креативноста во наставата по странски јазици предизвикува суштински промени во однос на структурата и организацијата на процесот на учење, како и во однос на улогите на наставниците и учениците

во тој процес. Хармер и Литлвуд (Harmer, 2001 and Littlewood, 1981), сметаат дека наставникот може да се јави во улога на организатор, иницијатор, извор на информации, набљудувач со што го олеснува процесот на учење на јазикот, а, на тој начин, им се дава можност на студентите да ја покажат својата креативност при изучувањето на јазикот. Според Мејли (Maley, 1997), работата во парови или групи им овозможува на студентите да ги развијат своите јазични и комуникативни вештини и да ја изразат својата креативност, односно да ги користат своите знаења и искуство. Риверс (Rivers, 1987:9), смета дека наставникот треба да им овозможи на студентите самостојно да ги решаваат задачите во текот на активностите и да ги толерираат грешките што студентите ги прават во текот на користењето на јазикот.

Информатичката технологија во наставата по Англиски јазик

Користењето на информатичката технологија во јазичната настава, во која компјутерот има централна улога, опфаќајќи различни софтверски апликации, не треба да се смета за нов приод, туку како алатка која наставниците треба да се охрабруваат да ја користат почесто, односно како инструмент кој се чини дека е особено комплементарен со комуникативниот приод во наставата по јазик. Употребата на ИТ во изучувањето на Англискиот јазик како странски јазик станува важен дел на наставата по јазик (Wyatt – Вајат, 1984). Компјутерите и интернетот им помагаат на наставниците да ги следат современите трендови во методиката на наставата по странски јазик, да ги приспособат и надополнат учебниците со соодветни материјали и да ја поттикнат мотивацијата кај студентите за понатамошно учење на јазикот (Haughland – Холенд, 2000). При изучувањето на јазикот, информатичката технологија овозможува зголемување на активността на студентите и висок степен на размислување, со што се поттикнува разновидност, односно за одредена тема се истражува на различни начини и се користат различни извори и инструменти (Spencer – Спенсер, 1999). Со користењето на новите технологии, се создаваат и промени во наставните методи при самото изучување на јазикот, како и во организацијата на работата (Kern and Warschauer – Керн и Варшауер, 2000). Информатичката технологија овозможува комбинирање на повеќе модели за учење во текот на едно предавање, и тоа аудитивни, визуелни и аудиовизуелни, со што се остварува трајно знаење на студентите при изучувањето на јазикот (Muehleisen– Муелеајзн, 1997). Студентите покажуваат голем интерес и мотивираност за работа во сите активности каде е вклучена информатичката технологија, како и зголемување на својата продуктивност и значајно унапредување на своето учење (Lee – Ли, 2001). Примената на технологијата им овозможува на наставниците да спроведат поразлични начини на настава, преку различни приоди кон изучувањето на јазикот, кои допираат до студентите со различно ниво на подготвеност, различна заинтересираност и различни стилови на учење. Тоа значи дека наставниците треба да бидат соодветно обучени за примена на компјутерот во наставата и запознати со неговите можности во наставниот процес (Vallance – Валанс, 1998; Donaldson & Kotter – Доналдсон и Котер, 1999; Yang – Јанг, 2001; Chien & Liou – Чен и Лио, 2002).

Учењето на јазик со помош на компјутери во наставата по Англиски јазик, вклучува активности за комуникативна примена на јазичните знаења и има значајна улога во следните јазични вештини:

Слушање

Слушањето е можеби една од најважните области во полето на изучувањето на јазикот со помош на компјутери. Тоа е така, затоа што мултимедијалните пристапи покрај аудитивни и видеоелементи, содржат и други значајни технологии, како поддршка за текст, речници достапни со хиперлинк и преводи.

Вежбите за слушање вклучуваат презентации проследени со прашања за разбирање, некои дури и содржат целосни и делумни диктати. Еден вид на презентација, специфична за учење на јазик со помош на компјутери, е презентација на смисловни целини, во која протокот е непрекинат на интервали за да се поставуваат прашања во текот на презентацијата.

Говорење

Во однос на директната практика на говорењето, постојат гласовни говорни страници кои ги оспособуваат студентите и наставниците да комуницираат преку интернет за време на учење на далечина. Асинхронизираната говорна практика е овозможена преку говорна пошта или едноставно прикачување на гласовен интернет-фајл. Исто така, постојат програми кои дозволуваат симулација на ограничен разговор преку користење на софтвер за говорно препознавање. Повеќето програми се базираат на гласовни снимки – студентот снима еден ред од дијалози, а потоа дијалозите ги споредува со примерок на мајчин јазик. Повеќето практиканти советуваат дека користењето на текстбазиран на разговор, индиректно го поддржува развивањето на говорни способности поради синхронизираната и неформална природа на разговорот.

Читање

Почувањето на диск и на интернет-мрежа може да вклучува користење на технологии, како што се речник со хипертекст, преводи и записи.

Постојат и други начини за изучување на јазикот со помош на компјутери во процесот на вештината читање:

- користење само на интернет-мрежа: наставниците им задаваат на студентите задачи кои бараат пронаоѓање, разбирање и понекогаш консолидирање информации од интернет-мрежата

- едукативни страници

- вежби за текстуална реконструкција, како што се илустриран приказ, читање сложувалка, пополнување на текст со дадени зборови

- темпирани или периодични читања за да се развие брзина

- мултимедијално читање, како што е пишување на текст со зборување и динамичен илустриран материјал

- компјутери наменети за читање

Пишување

Вештината пишување претрпува значителни промени, со користењето на уредувачите на текст и со проверката за правилно пишување. Граматичките и стилските проверки се помалку корисни, а и користењето на лексикон може да биде контрапродуктивно ако студентите не се обучени во рамките на своите способности.

Некои други начини кои го подобруваат пишувањето се следните:

- користење на електронска пошта за подобрување на флуентноста

- користење на интернет-програми што обезбедуваат неопходни и практични информации/совети за пишување (tutorial programmes)

празен екран (мониторот е исклучен и студентите ги пишуваат своите идеи без да се деконцентрираат)

други продукциски техники

Граматика

Користењето на компјутерот го менува текот на учењето на граматичките особености на јазикот, со што им помага на наставниците да ги изложат студентите на разбирлививлезни податоци. Денес постојат:

вежби во вид на работна книга(на диск или на интернет)

подготвителни материјали за тест по граматика

компакт-дискони што се придружници на граматички учебници

граматички белешки поврзани со хипертекст во рамките на читањата

Изговор

Постојат неколку начини за вежбање на изговорот, а тоа се следните:

слушни, повтори и спореди. Овој начин е овозможен со помош на повеќе мултимедијални програми и е соодветен на касета –основни јазични лабораториски техники во аудиолингвален метод. Покрај сето тоа, истовремениот одговор на дигитализиран говор (враќање наназад не е потребно), го прави компјутерот поефективен инструмент за овој начин на работа.

визуализација:бранова форма, контурен интензитет, спектограм. Првото и последното имаат дискутабилна вредност. Брановите форми се лесни за компјутерот да ги произведе,но тие, повремено ги покажуваат само правците на интензитет. Овој начин е корисен при учење на ритам.Спектограмите се корисни ако имаат богати детали, кои обично ги нема на софтверот CALL и за нив е потребна фонетска интерпретација.

Бодување ASR (автоматско говорно препознавање). Компјутерот користи софтвер за препознавање на говор, со цел да се оцени точноста. Ова може да биде корисно, но постојат многу технички проблеми –квалитет на микрофонот, квалитет на звучната картичка и шумови во позадина, кои претставуваат променливи вредности и може негативно да влијаат на оценката, така што говорителите чиј мајчин јазик е англискиот можат да бидат оценети како да потекнуваат од друго говорно подрачје.

Вокабулар

Вежбите за изучување на вокабулар, во процесот на учење на јазик со помош на компјутери, се јавуваат во форма на електронски картички (поврзувајќи го зборот од немајчин јазик со превод на мајчин јазик или зборот од немајчин јазик со дефиниција на мајчин јазик).Постојат и други начини за изучување на вокабулар во процесот на учење на јазик со помош на компјутери, како што се:

речници и зборници поврзани со хипертекст

говорни речници, како: Longman, Oxford и Newbury House кои имаат речници со компакт-дискови

усогласени програми:овие програми бараат зборови во колекции на текстови и даваат примери на зборови кои се користат во тој момент во соодветниот контекст во кој се појавува зборот

речници со слики/вежби за вокабулар, користење на слики доколку се знае зборот, но не постои сигурност за значењето

Перцепцијата на наставниците влијае врз импликацијата на информатичката технологија, врз примената на методиката на наставната работа и врз процесот на учење(Garthwait and Weller –Гартвајт и Велер, 2005). Наставникот треба да

располага со образовен софтвер во зависност од потребата и намената при самата реализација на наставата. Тоа значи дека, во никој случај, компјутерот не може да го замени наставникот, всушност, наставниците кои користат технологија ги заменуваат оние кои не ја користат (Fotos and Browne – Фотос и Браун, 2004). Наведеното се потврдува и со следниот исказ на Смит и Хансон (Smith and Hanson, 2001:1), „технологијата во образованието започнува и завршува со наставниците.“

Заклучок

Учењето треба да се смета за плод на партнерство и интеракција помеѓу наставникот и студентот, улогата на наставникот треба да се состои во создавање на динамична училница и поттикнување на учество на секој студент и негово придонесување во учењето. Студентите, пак, имаат за задача да ја споделат одговорноста во обликувањето на интеракцијата и во завршувањето на задачата. За таа цел, наставниците ќе користат материјали кои ќе ги дозволат овие улоги, односно студентите ќе бидат поттикнути да ја преземат одговорноста за произведување информации, а не само да ги примаат. Креативноста во наставата доаѓа до израз кога се предлага наставен приод што става акцент на интеракцијата, разговорот и користењето на јазикот, а не на изучувањето на јазикот. Исто така, наставникот треба да им овозможи на студентите спонтана, неочекувана и истражувачка продукција на јазикот при изведувањето на активностите во текот на предавањата.

Литература

1. Arar, Lj. ; Rački, Ž. (2003). Priroda kreativnosti. Psihologijske teme.
2. Harmer, J. (2001). The Practice of English Language Teaching, third edition, London.
3. Haugland, S. W. (2000). Early childhood classrooms in the 21st century: Using computers to maximize learning. *Young Children*, 55 (1), 12-18.
4. Kern, R. and Warschauer, M. (2000). Introduction: Theory and practice of network-based language teaching. In M. Warschauer and R. Kern (Eds.), *Network-based language teaching: Concepts and practice* (pp. 1-19). Cambridge, England: CambridgeUniversity Press.
5. Kolka, A. (1988). Moze li savremena skola poticati kreativnost, *Pedagoski rad*, br. 4, Zagreb.
6. Lee, C. (2001). Selecting and integrating CALL software programs into the EFL classroom. Paper Presented at the ITMELT 2001 Conference, National University of Singapore, Singapore.
7. Makel, M. C. Plucker, J. A. (2008.). Creativity. U: Pfeiffer, S. I., ur. (2008.). *Handbook of giftedness in children*. 247-270.
8. Maley, A. (1997). Creativity with a small ‘c’. *The Journal of the Imagination in Language Learning and Teaching*, 4.
9. Rivers, W. M. (1987). *Interactive Language Teaching*. Cambridge: CUP.
10. Smith, Gerald F. 1998. Idea-Generation Techniques: A Formulary of Active Ingredients. *Journal of Creative Behavior* 32(2): 107-133.
11. Spencer, K. (1999) Educational Technology An-Unstoppable Force: a selective

- review of research in to the effectiveness of education media. *Educational Technology & Society*
12. Torrance, E.P. (1972). Un resume historique du development des tests de pensee creative de Torrence. *Revue de psych. Appl.*, 22, 203-218.
 13. Vranjković, Lj. (2010.). Daroviti učenici. *Život i škola*, 24(56), 253-258.
 14. Wallach, C.W. and Kogan, N. (1996). *Modes of Thinking in Young children. A study of the Creativity – Intelligence Distinction*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
 15. Wyatt, D. 1984. *Computers and ESL*. Orlando, FL: Harcourt Brace Jovanovich.